

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Забезпечення бюджетної прозорості стало винятково важливим елементом суспільного життя, адже воно безпосередньо впливає на формування громадянського суспільства, підвищує ефективність бюджетного процесу, сприяє зміцненню довіри громадян до влади. Через покращення використання бюджетних ресурсів за допомогою гласності та громадського контролю здійснюється більш повне задоволення потреб населення.

Питання прозорості місцевих бюджетів передбачені у низці законодавчих актів, перш за все, це Конституція України (1996 р.), Закон України «Про інформацію» (1992 р.), Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997 р.), Закон України «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» (2015 р.), Бюджетний кодекс України (2010 р.), Указ Президента України «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» (2011 р.).

Розглянемо положення, які стосуються бюджетної прозорості, у нормативних документах залежно від хронології їх прийняття.

Так, Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р., стаття 5 і 6, визначив право на інформацію як можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації громадянами своїх прав, свобод і законних інтересів. Окрім того, законом окреслено шляхи забезпечення права на інформацію; встановлено обов'язковість інформування громадськості та засобів масової інформації суб'єктами владних повноважень щодо своєї діяльності та прийнятих рішень; обумовлено обмеження прав на інформацію.

В Конституції України від 28 червня 1996 р., стаття 40, записано, що всім громадянам держави гарантовано право на звернення до органів місцевого самоврядування, які обов'язково повинні бути розглянуті та надані обґрунтовані відповіді. Таким чином основний закон встановлює підстави для участі громадян у бюджетному процесі, як одній із важливих складових суспільного життя.

В Законі України «Місьцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 року, стаття 4, принцип гласності включено до системи принципів місцевого самоврядування. У статті 13 визначено основні вимоги щодо проведення громадських слухань, які виступають однією з головних форм участі громадян у бюджетному процесі на місцевому рівні.

Статтею 75 зазначеного закону встановлено обов'язковість та періодичність інформування населення органами та посадовими особами місцевого самоврядування щодо виконання місцевого бюджету. Вказано, що органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність.

В Бюджетному кодексі України від 8 липня 2010 р., стаття 7, визначено зміст принципу публічності та прозорості у побудові бюджетної системи. Даний принцип тлумачиться як інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів.

Статтею 28 кодексу встановлено обов'язковість оприлюднення та публічного представлення інформації про бюджети; визначено вимоги до складу такої інформації. Інформація про виконання державного (місцевого) бюджету має містити показники відповідного бюджету за загальним та спеціальним фондами про доходи (деталізовано за видами доходів, які забезпечують надходження не менше 3% загального обсягу доходів відповідного бюджету) та про видатки і кредитування (деталізовано за групами функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету), фінансування, а також показники про стан державного (місцевого) боргу та надання державних (місцевих) гарантій. Такі показники наводяться порівняно з аналогічними показниками за відповідний період попереднього бюджетного періоду із зазначенням динаміки їх зміни.

Статтею 116 кодексу порушення встановлених вимог щодо оприлюднення та доступності інформації про бюджет визнано порушенням бюджетного законодавства. Така норма повинна підвищувати відповідальність посадових осіб за додержання принципу прозорості.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, стаття 4, визначив принципи доступу до публічної інформації таким чином: прозорість та відкритість діяльності суб'єктів владних повноважень; вільне отримання, поширення та будь-яке інше використання інформації; рівноправність.

В статті 15 цього закону закріплено обов'язковість оприлюднення розпорядниками інформації: про фінансові ресурси; щодо прийнятих нормативно-правових актів, проектів рішень, що підлягають обговоренню. В розділі IV визначено процедуру оформлення запитів на інформацію, строк та порядок їх розгляду.

Указом Президента України від 5 травня 2011 року «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» встановлено завдання органам виконавчої влади щодо забезпечення безумовного виконання Закону "Про доступ до публічної інформації", реалізації конституційного права громадян вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію.

Важливим етапом у формуванні бюджетної прозорості став Закон України «Про відкритість використання публічних коштів», ухвалений 11 лютого 2015 р. В ньому визначено відповідальних за оприлюднення інформації на Єдиному веб-порталі використання публічних коштів. Встановлено вимоги до інформації: повнота, правдивість, точність, реальне відображення фактичних даних станом на відповідну дату або за відповідний період часу. Визначено суб'єкт адміністрування єдиного веб-порталу використання публічних коштів (стаття 2).

В статті 3 закону передбачено склад та зміст інформації про використання публічних коштів, що підлягає оприлюдненню, строки її оприлюднення. Встановлено обов'язковість і безоплатність оприлюднення цієї інформації на єдиному веб-порталі використання публічних коштів. Зазначено необхідність забезпечення вільного безоплатного доступу до інформації, можливість анонімного перегляду, копіювання та роздрукування.

В статті 4 окреслено відповідальних за не оприлюднення або несвоєчасне оприлюднення інформації, оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації про використання публічних коштів.

Таким чином, можна зробити висновок, що в Україні за роки незалежності сформовано основні законодавчі вимоги щодо бюджетної прозорості, додержання яких повинно сприяти покращенню організації бюджетного процесу, в т.ч. на рівні місцевого самоврядування. Доступ громадян до інформації про місцеві бюджети, участь в ухваленні рішень дасть можливість забезпечити краще задоволення суспільних потреб.

Повшик Тетяна Тарасівна

ст. гр. ФУПОзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Квасниця О.В.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА РЕГІОНІВ: ЗАГРОЗИ ТА ПРІОРИТЕТИ ЗМІЩЕННЯ

Для стабільного економічного розвитку регіонів та держави в цілому, при формуванні бюджету в Україні та здійсненні регіональної політики важливим є врахування стану фінансової безпеки регіонів.

Розвиток регіону в швидкозмінних умовах загострення політичної і економічної ситуації в країні вимагає завчасного виявлення загроз його